

Рішення разової спеціалізованої вченої ради про присудження ступеня доктора філософії

Разова спеціалізована вчена рада ДФ44.052.011 Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка» Міністерства освіти і науки України, м. Полтава прийняла рішення про присудження ступеня доктора філософії галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки на підставі прилюдного захисту дисертації «Формування інформаційної безпеки національної економіки» за спеціальністю 051 Економіка 22 лютого 2024 року.

Білько Станіслав Сергійович, 1994 року народження, громадянин України, освіта вища: закінчив у 2017 році Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка за спеціальністю «Фінанси, банківська справа та страхування», здобувши кваліфікацію магістр з фінансів, банківської справи та страхування. З 1 жовтня 2019 року по 30 вересня 2023 року навчався в аспірантурі Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка» за спеціальністю 051 Економіка галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки.

Дисертацію виконано у Національному університеті «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка» Міністерство освіти і науки України, м. Полтава.

Науковий керівник – Онищенко Світлана Володимирівна, доктор економічних наук, професор, директор Навчально-наукового інституту фінансів, економіки, управління та права, професор кафедри фінансів, банківського бізнесу та оподаткування Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка».

Здобувач має 14 наукових публікацій за темою дисертації, з них 2 статті у закордонних виданнях, проіндексованих у наукометричній базі Scopus, 4 статті у наукових фахових виданнях України, 8 тез доповідей у матеріалах міжнародних наукових та науково-практичних конференцій:

1. Білько С. С. Інституційне забезпечення інформаційної безпеки України. *Економіка і регіон*. 2021. Вип. 3. С. 36–41.

2. Білько С. С. Інформаційна та економічна безпека: оцінювання рівня та взаємозв'язку. *Науковий вісник Полісся*. 2021. № 1 (24). С. 58–77.

3. Білько С. С., Онищенко С. В. Загрози інформаційній безпеці національної економіки. *Науковий вісник Одеського національного економічного університету*. 2022. № 11-12 (300-301). С. 50–56 (Особистий внесок здобувача: систематизовано та удосконалено багаторівневу класифікацію загроз інформаційній безпеці національної економіки).

У дискусії взяли участь голова і члени спеціалізованої вченої ради та присутні на захисті фахівці.

Яровенко Ганна Миколаївна, доктор економічних наук, доцент, доцент кафедри економічної кібернетики Сумського державного університету надала позитивний відгук із зауваженнями:

1. При дослідженні загроз інформаційній безпеці національної економіки та їх систематизації, описаному у підрозділі 1.2 (С. 39–54), дисертантом не здійснено критичного огляду загроз, визначених Стратегією економічної безпеки України на період до 2025 року і не проведено ґрунтовний аналіз модифікованих загроз інформаційній безпеці України в умовах воєнного стану.

2. У п. 1.3 (С. 54–66), автором проведено дослідження інституційного забезпечення інформаційної безпеки національної економіки в розрізі його основних структурних елементів (інституційно-правового, інституційно-організаційного). Втім робота не містить пропозицій щодо удосконалення інституційного забезпечення інформаційної безпеки національної економіки, що дозволило б визначити перспективні напрями державної політики щодо здійснення комплексу заходів, завдяки виконанню яких національна економіка перебувала б в безпеці.

3. У підрозділі 2.2 (С. 89–107) автор переважну увагу приділяє конструктивному огляду критеріїв інформаційної безпеки, визначених положеннями стандартів у галузі інформаційної безпеки, зокрема SP800-26 та

SP800-53 (NIST), ISO/IEC 27001, ISO/IEC 21827, SSE-CMM, TCSEC, ITSEC тощо. Аналіз набув би більшої актуальності, якби був доповнений обґрунтуванням переваг та недоліків існуючих підходів та зарубіжних кейсів оцінювання інформаційної безпеки.

4. Методика оцінювання рівня інформаційної безпеки національної економіки України (п. 2.3) в авторському баченні ґрунтується на використанні методу інтегрального оцінювання, врахуванні глобальних індексів, які є індикаторами цифрової, інституційної, кіберспроможності національної економіки, ідентифікації рівня інформаційної безпеки та загроз. Втім, було б доцільно продемонструвати переваги та недоліки існуючих науково-методичних підходів.

5. У п. 3.2 (С.139–151) автором проведено компаративний аналіз систем інформаційної безпеки та положень міжнародних нормативних актів і галузевих стандартів у сфері інформаційної безпеки (PCI-DSS, SOX, MASTRM, NIST та інші). Втім недостатньо розкриті заходи підвищення ефективності систем захисту інформації та кібербезпеки в Україні.

6. Стабільність інституційних одиниць формує стабільну економіку. На жаль, понад три роки Україна перебуває в економічній ситуації з високим ступенем нестабільності. Автор, пропонуючи створення відповідного політичного, економічного, соціального, правового середовища й інституційного забезпечення задля зміцнення інформаційної безпеки національної економіки (п. 3.3, С. 163–165), не акцентує увагу на інституті законодавчої діяльності в сфері інформаційної безпеки, хоча надзвичайно актуальним є імплементація європейського законодавства щодо формування безпекоорієнтованого інформаційного середовища.

7. Потребують додаткового роз'яснення викладені автором наукові положення стосовно пріоритетних напрямів реалізації державної політики забезпечення інформаційної безпеки національної економіки.

Коц Григорій Павлович, кандидат економічних наук, доцент, декан факультету інформаційних технологій Харківського національного

економічного університету імені Семена Кузнеця надав позитивний відгук та висловив такі зауваження:

1. У першому розділі дисертаційної роботи автором представлено концептуальну модель системи інформаційної безпеки національної економіки (рис. 1.3, с. 38), яка включає чотири рівня: макро-, мезо, мікро-, нано-. Водночас, найбільш суттєвого впливу на інформаційну безпеку національної економіки справляють ризики, загрози та небезпеки геополітичного середовища. Тому вважаємо, варто було б звернути увагу на процеси глобалізації та розвиток міжнародного цифрового середовища і ввести в модель міждержавний рівень.

2. У другому розділі (п. 2.3, с. 107–122) дисертаційної роботи інформаційною базою для оцінювання рівня інформаційної безпеки на основі інтегрального методу автором використано міжнародні індекси. При цьому для розрахунку окремих міжнародних індексів використовуються ідентичні або схожі за економічним змістом індикатори, що в кінцевому випадку може призвести до викривлення результатів дослідження.

3. Потребують додаткового роз'яснення викладені автором наукові положення стосовно наукових методів побудови архітекtonіки національної економіки в умовах цифрової трансформації (п. 3.1, с. 124–139) з урахуванням можливостей щодо створення валової доданої вартості, отримання вигід економічними суб'єктами та можливих ризиків і загроз, спричинених процесами цифровізації,

4. У процесі вивчення термінологічного апарату (п. 1.1, с. 22–35), дисертанту варто було б також дослідити поняття «безпекоорієнтованого інформаційного середовища», оскільки акцентуючи це визначення, автор водночас фрагментарно розміщує пов'язану з ним інформацію в різних частинах роботи.

5. Схвального відгуку заслуговують запропоновані дисертантом в роботі (розділ 3, п. 3.3, с. 151–165) стратегічні орієнтири формування напрямів забезпечення інформаційної безпеки національної економіки, водночас

потребує деталізації інструментарій забезпечення інформаційної безпеки держави та реалізації національних економічних інтересів на засадах інформаційної захищеності; конкретні заходи стимулювання розвитку галузі ІКТ з одночасним впровадженням ефективних систем захисту інформаційних активів; механізми удосконалення нормативно-правової бази щодо реалізації державної політики інформаційної безпеки та її гармонізація зі стандартами ЄС.

6. Дисертаційна робота значно виграла б, якби автор вивчив світовий досвід впровадження систем захисту інформації та кібербезпеки (с. 139–151) та запропонував оптимальні превентивні інструменти захисту від інформаційних та кіберризиків, впровадження їх у системи захисту інформації України.

Дмитренко Алла Василівна, доктор економічних наук, доцент, професор кафедри фінансів, банківського бізнесу та оподаткування Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка» надала позитивну рецензію та відмітила такі дискусійні питання:

1. В першому розділі дисертації автором недостатньо висвітлений дуальний взаємозв'язок між процесами цифровізації та елементами системи безпеки національної економіки, що дозволило б деталізувати вплив інформаційної безпеки на національну економіку, а також актуалізувати питання формування інформаційної безпеки як базису реалізації національних економічних інтересів, що створює нові можливості для зміцнення безпеки національної економіки в умовах впливу внутрішніх і зовнішніх дестабілізуючих чинників.

2. В п. 1.3 дисертаційної роботи здобувачем розкрито особливості інституційного забезпечення інформаційної безпеки національної економіки в розрізі основних структурних елементів (інституційно-організаційного, інституційно-правового). Водночас, вважаємо, що варто було б зробити акцент на дослідженні напрямів вдосконалення інституційної системи, співпраці органів державної влади щодо зміцнення інформаційної безпеки. Це б більше виразило дослідження в напрямі розвитку державної політики у сфері

подолання та запобігання загрозам інформаційній безпеці національної економіки.

3. У другому розділі дисертаційної роботи (п. 2.1, с. 68–89) здобувачем комплексно розглянуто найбільші випадки інформаційних загроз в Україні та світі. На нашу думку, дисертаційна робота мала б більшу практичну цінність, якщо б автор проаналізував масштаби злочинів у сфері інформаційних технологій в Україні з їх розподілом за секторами національної економіки.

4. Автору необхідно було систематизувати і конкретизувати позитивний досвід провідних зарубіжних країн щодо ефективності використання методів і інструментів забезпечення достатнього рівня інформаційної безпеки на макро-, мезо-, мікро- та нанорівнях у кризових умовах, який варто було б використати при удосконаленні систем захисту інформації в Україні (с. 139–151).

Глушко Аліна Дмитрівна, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансів, банківського бізнесу та оподаткування Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка» надала позитивну рецензію та зазначила такі зауваження:

1. Дисертантом не здійснено критичний аналіз інституційного забезпечення інформаційної безпеки (п. 1.3, с. 54–66).

2. У другому розділі дисертаційної роботи автором запропоновано методику інтегрального оцінювання рівня інформаційної безпеки національної економіки (п. 2.2, с. 93–107). На нашу думку, вагому роль у протидії інформаційним загрозам відіграє людський капітал, і тому доцільно розширити інформаційну базу для розрахунку рівня інформаційної безпеки, доповнивши її показниками, які відображають якість освітніх послуг у сфері інформаційних технологій, а також обсяг фінансування науково-технічних розробок у сфері інформатизації.

3. Автором запропоновано концептуальну модель механізму формування безпекоорієнтованого інформаційного середовища в Україні (рис. 3.2, с. 137) з чітким визначенням суб'єктів, принципів, критеріїв, завдань та інших елементів структури. Втім, на нашу думку, концептуальна модель мала б більшу

практичну цінність, за умови її доповнення інструментами формування безпекоорієнтованого інформаційного середовища.

4. Потребують додаткового роз'яснення викладені автором у п. 3.1 положення стосовно формування безпекоорієнтованого інформаційного середовища при врахуванні процесів самоорганізації в системі інформаційної безпеки національної економіки.

5. У пункті 3.3 дисертаційної роботи (с. 151–165) для обґрунтування стратегічних орієнтирів державної політики щодо забезпечення інформаційної безпеки національної економіки автором використано метод ієрархій. Втім відсутнє обґрунтування проведеного аналітичного моделювання з деталізованим описом процедур та інструментів пріоритезації критеріїв, введених в модель, що ускладнює формування конкретних висновків та викликає сумнів щодо адекватності побудованої ієрархії пріоритетних напрямів реалізації державної політики забезпечення інформаційної безпеки національної економіки.

Єгоричева Світлана Борисівна, доктор економічних наук, професор, професор кафедри фінансів, банківського бізнесу та оподаткування Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка», у цілому позитивно охарактеризувавши роботу, висловила такі зауваження:

1. Дисертаційна робота, в основному, спрямована на аналіз сучасного стану інформаційної безпеки національної економіки, який визначається процесами цифровізації. Одночасно, автором недостатньо уваги приділено таким «традиційним» проблемам інформаційної безпеки, як ускладнення доступу до інформації; відсутність інформації, потрібної для прийняття економічних рішень; невміння суб'єктів адекватно сприймати та оцінювати інформацію; збереження комерційної таємниці; комерційний шпіонаж; необхідність захисту персональних даних тощо.

2. У підрозділі 2.2 дисертації автором аналізуються наукові підходи до оцінювання рівня інформаційної безпеки суб'єктів господарювання, але вони не враховуються при побудові методики оцінювання інформаційної безпеки

національної економіки. Крім того, всі складові інтегрального показника виступають стимуляторами, що, безумовно, впливає на його значення.

Загальна оцінка роботи і висновок. Дисертація Білька Станіслава Сергійовича на тему: «Формування інформаційної безпеки національної економіки», що подана на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки за спеціальністю 051 Економіка є завершеним самостійним науковим дослідженням і відповідає вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 (зі змінами), а її автор, Білько Станіслав Сергійович, заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки за спеціальністю 051 Економіка.

Результати відкритого голосування:

«За» 5 (чл. рад) членів ради;

«Проти» немає членів ради.

На підставі результатів відкритого голосування разова спеціалізована вчена рада присуджує Більку Станіславу Сергійовичу ступінь доктора філософії з галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки за спеціальністю 051 Економіка.

Голова
разової спеціалізованої вченої ради
д.е.н., професор

Світлана ЄГОРИЧЕВА

Світлана ЄГОРИЧЕВА

Членський секретар

А.В. Черв'як